Гладка В.А.

Еволюція терміну *ідіома* та його дериватів у фразеологічній науці

Гладка Валентина Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Анотація. Розглядається становлення терміну *ідіома* та його дериватів в різних європейських мовах (англійській, французькій, німецькій, російській, українській), а також відмінності в їх значенні, які, власне, й зумовлюють суперечки серед науковців щодо термінологічного позначення фразеологічних одиниць.

Ключові слова: *ідіома, ідіоматизм, фразеологічна одиниця, термінологічний апарат*

Одним з найбільших досягнень лінгвістичної науки останніх десятиліть можна по праву вважати вихід фразеології за межі одного з розділів мовознавства (лексикології, стилістики, граматики, фольклористики) й набуття нею статусу самостійної лінгвістичної дисципліни, яка має свій об'єкт, предмет і методи дослідження. Водночас, незважаючи на велику кількість праць вітчизняних (В.В. Виноградов, О.В. Кунін, В.М. Мокієнко, А.Г. Назарян, Н.М. Шанський та ін.) і зарубіжних (Ch. Bally, G. Gross, F. Grossmann, Bl.-N. Grünig, G. Haßler, F.J. Hausmann, Ch. Hümmer, P.A. Howarth, B. Lamiroy, R. Martin, M.H. Svensson, A. Tutin та ін.) лінгвістів, присвячених теоретичним питанням фразеології, дискусійним залишається питання термінування її об'єкта.

Пояснити цей факт, на наш погляд, можна, по-перше, тим, що він охоплює велику кількість гетерогенних і аномальних зі структурно-семантичної точки зору усталених словосполучень: *ідіоми* (повністю переосмислені образні вирази), *фразеологічні сполучення* (в яких переосмислене одне зі слів-компонентів), *мовленнєві штампи* (задані певним стилем та періодом уживання), *паремії* (прислів'я та приказки, яким властиве пряме і переносне значення), *мовні кліше* ("мовленнєві заготовки", пов'язані з узусом спілкування в певних ситуаціях), *крилаті слова* (афористичні образні вирази, які належать певному автору або походять з анонімного літературного джерела) тощо.

По-друге, фразеологічна теорія характеризується всебічним і поліфакторним дослідженням свого матеріалу й, відповідно, множинністю його термінологічних позначень. На невизначеності термінологічної ситуації наголошує, зокрема, сучасний французький лексиколог A. Rey, стверджуючи, що "в однині про фразеологічну термінологію сьогодні говорити недоречно (…) існують quasi- або pseudo-термінології (…) кожна з них демонструє досить різні тенденції та напрямки дослідження усталених виразів" [25]. І дійсно, лише в опрацьованих нами наукових працях виявлено близько ста різних термінів, найуживанішими серед яких є (укр.) *ідіома, ідіоматичний / усталений вираз, фразеологізм, фразеологічна одиниця, фразеологічний зворот мовлення*; (рос.) *идиома, идиоматизм, идиоматическое выражение, фразеологизм, фразеологическая единица, фразеологический оборот речи*; (фр.) *locutions, phrases / syntagmes figées, unités phraséologiques, lexies complexes, expressions idiomatiques / figées / imagées / toutes faites, gallicismes, idiotismes, idiomatismes, idiomes*; (англ.) *fixed expressions, idioms, frozen metaphor, multiword items / units, routine formulaic*.

Поряд з цим, кальковані термінологічні позначення, співзвучні в різних лінгвістичних традиціях, можуть охоплювати різні за природою явища, що ще більше заплутує дослідників і викликає непорозуміння між ними. Одним з таких дискусійних питань є термін *ідіома* та його деривати, які, маючи одне джерело походження (лат. *idiōma* < гр. *idiōma* "особливість, властивість"), отримали в різних мовах, і відповідно в лінгвістичних традиціях, різне тлумачення. Звернувшись до лексикографічних праць основних, на наш погляд, європейських мов (української, російської, французької, англійської та німецької), ми побачили не лише розбіжності в значенні цього терміну, а й в значеннях його похідних. У детальному розгляді мовленого й полягає **мета** нашої розвідки.

Розпочнемо аналіз терміну *idiome* з франкомовної традиції, де на позначення усталеного сполучення він вживається досить рідко, оскільки у французькій мові за ним закріплене абсолютно інше значення. Починаючи з 1-ого видання *Dictionnaire de l'Académie française* (1694), в якому цей термін зафіксований уперше, й закінчуючи початком XX ст., термін *idiome* тлумачиться (з певними відмінностями у формулюванні) як мова, властива певній нації (*L'idiome Français. L'idiome Allemand*, etc.) або провінції (*L'idiome Provençal. L'idiome Gascon*) [23; 26; 27; 30].

Інтерпретація *idiome*, як сукупності засобів вираження, властивих певному колективу, і ототожнення його з мовою або діалектом представлені також у науково-теоретичних працях початку XX ст. За словами, зокрема, F. de Saussure, термін *idiome* позначає "мову, яка відображає особливі ознаки мовної спільноти" [9, с. 261].

Пізніше, коли у фразеологічній науці другої половини XX ст. спостерігається велика інтерференція термінологічного апарату різних лінгвістичних шкіл, у франкомовних працях зустрічається термін *idiome* на позначення абсолютно усталених словосполучень, значення яких не виводиться із суми значень його складників (див., зокрема, праці F.J. Hausmann, I. Mel'čuk). Натомість французькі лексикографічні джерела, дотримуючись власної традиції, зберігають за цим терміном початкове значення [24; 33]. Самі ж фразеологи також не сприймають цей термін, вважаючи його "занадто науковим" [25, с. 9], і надають перевагу перифразам типу *expression idiomatique* (G. Gréciano, A. Rey) або *phrase idiomatique* (G. Kleiber, R. Martin), під якими вони розуміють полілексичну послідовність, яка характеризується повною/частковою некомпозиційністю значення, хоча б мінімальним ступенем фіксованості та повною/частковою парадигматичною закритістю, напр.: *prendre la mouche, travailler d'arrache-pieds, mettre le loup dans la bergerie*.

Поряд з терміном *idiome*, у фразеологічній літера-

 ©V. A. Gladka 2015

турі часто зустрічається термін *idiotisme* на позначення "усталеного виразу, що не перекладається дослівно". З'явившись уперше в лексикографічних працях XVII ст., зокрема в першому виданні *Dictionnaire de l'Académie française* (1694), він інтерпретувався як "властивість, манера виражатися, які, хоча й мають дещо неправильне, властиві даній мові. *Cette particule mise de telle façon, cette construction, ce pléonasme est un idiotisme de la Langue Françoise, de la Langue Latine"* [23, с. 582].

Ґрунтовніше розмежування термінів *idiome* та *idiotisme* представлене в *Dictionnaire critique de la langue française* J.-F. Féraud (1787–1788), який під першим розумів загалом мову, а під другим – спосіб виражатися, властивий цій мові. Для кращого розуміння своїх міркувань науковець наводить цілком доступний приклад: у французькій мові неозначений займенник *on*, вживаний з дієсловом в активному стані, надає дії неозначеного недетермінованого значення; з цією метою італійська мова використовує зворотний займенник *si*; а латинська мова в цьому випадку вживала просто дієслово в пасивному стані без займенника, напр.: фр. *on demande,* іт. *si domanda*, лат. *queritur*. Наведені конструкції являють собою *idiotismes*, а французька, італійська та латинська мови – різні *idiomes* [22]. У такий спосіб поняття *idiotisme* розглядалося як особливе граматичне явище, властиве певній мові [26], як прояв "особливого духу" цієї мови [30].

N. Beauzée, вивчаючи детально поняття *idiotisme* у французькій мові, розмежовує два типи, а саме: 1) *idiotismes réguliers* (як манеру висловлюватися, віддалену від узусу, але повністю відповідну встановленим правилам граматики) та 2) *idiotismes irréguliers* (як манеру висловлюватися, що протиріччить встановленим правилам граматики). Остання група характеризується насамперед відхиленнями лексичного порядку: слова, які входять до складу *idiotisme*, втрачають власне (пряме) значення і утворюють в наслідок цього певний троп. Як приклад науковець ілюструє вживання у французькій мові допоміжних дієслів *aller* і *venir*, які виражають відповідно найближчий майбутній (*il va lire un livre* "він збирається читати книжку") та найближчий минулий час (*il vient de lire un livre* "він щойно прочитав книжку"). Втративши своє початкове значення "іти" і "приходити", вони, за словами N. Beauzée, утворюють таку тропеїчну фігуру, як катахрезу. Іншою ознакою одиниць цього типу є особливий синтаксис конструкцій, напр.: вживання вказівного прикметника чоловічого роду перед іменниками жіночого роду, які починаються на голосний або німий *h* – *mon opinion* замість * *ma opinion,* для благозвуччя. Аналізуючи різні приклади *idiotisme,* французький лінгвіст наголошує на неможливості їх дослівно перекласти іншою мовою, що дає йому право називати їх *gallicisme*, тобто конструкції, властиві лише французькій мові [30, vol. 8, с. 498–500].

Сучасні словники залишають за терміном *idiotisme* лише особливість синтаксичного плану, наголошуючи при цьому на його неперекладності на інші мови. Так, DFL визначає цей термін як "мовна форма, властива даній мові і яка не має синтаксичного відповідника в іншій мові, напр.: французький вираз *Comment allez-vous?* відповідає англійському *How do you do?* [24].

Le Petit Robert, покликуючись, очевидно, на теорію N. Beauzée, розрізняє 1) лексичні галліцизми (*gallicismes de vocabulaire*), напр.: *à la bonne heure* "c'est très bien, c'est parfait", і 2) структурні галліцизми (*gallicismes de construction*), напр.: *s'en donner à cœur joie* " se donner de qqch avec la joie du cœur", але не уточнює при цьому, в чому саме полягає ця відмінність [32].

Не має широкого використання цей термін і серед фразеологів. На думку A. Rey, наприклад, використання терміну *idiotisme* на позначення усталеного виразу недоречне, оскільки його вживання очевидне лише при зіставленні різних мов: *gallicisme* (по відношенню до німецької або англійської мови), *germanismes* (по відношенню до англійської або французької мови), *américanismes* (по відношенню до британського варіанту) тощо [25, с. 9]. На невизначений статус конструкцій типу *il y a ... qui, c'est ... qui, voici / voilà, c'est à toi de jouer et ce que* вказує і J.-M. Léard, називаючи їх "залишками, які не можуть знайти собі місце в граматиці" [8, с. 18]. У такий спосіб за терміном *idiotisme* у французькій мові закріпилося значення особливої конструкції або звороту, властивим лише певній мові і які не мають синтаксичного відповідника в інших мовах.

По-іншому склалася доля відповідних термінів у слов'янській лінгвістиці. Термін *ідіома*, зокрема, отримала в російських лексикографічних працях XIX – початку XX ст., подібно до французьких, наступне тлумачення: "особливість у мовленні, говір, місцеве наріччя або особливість мови певного класу суспільства" [16; 20]. Дещо пізніше *Тлумачний словник російської мови* (1935–1940), у статті, присвяченій терміну *идиом*, поряд з двома різними формами (идиом, *чол*., та идиома, *жін*.), подає також два різних значення, не уточнюючи, щоправда, їх відповідність: 1) зворот мовлення, вираз, властиві певній мові і неперекладні дослівно на іншу мову, напр.: *бить баклуши, убить бобра*; 2) місцеве наріччя, говір (заст.) [21].

Отримавши чітке визначення у теоретичних працях російських лінгвістів, термін *ідіом* тлумачиться як загальний термін на позначення різних мовних утворень – мови, діалекту, говору, літературної мови, її варіанту та інших форм існування мови [14]. Сучасні лексикографічні праці подають його аналогічне значення, але вже з позначкою "застаріле" [11; 19].

Натомість термін *ідіома* отримує досить велике розповсюдження серед лінгвістів. Відповідно, лексикографічні джерела його фіксують як: 1) словосполучення, яке виявляє в своїй синтаксичній та семантичній будові специфічні та неповторні властивості даної мови; 2) то саме, що й фразеологічна одиниця, напр.: *взять быка за рога, приказать долго жить* [10; 15].

У такий спосіб науковці починають ототожнювати цей термін з фразеологізмом. Так, В.В. Виноградов та його послідовники до класу ідіом зараховували фразеологічні зрощення і єдності на тій підставі, що вони всі потенційно можуть бути еквівалентами слів [1, с. 152; 4, с. 200]. Ця думка згодом була представлена в лексикографічних працях [17].

У сучасній лінгвістиці терміном *ідіома* обмежують лише власне фразеологізми (зрощення – за термінологією В.В. Виноградова), в яких вихідне значення повністю переосмислене [2, с. 3; 13, с. 2; 19], або семантика

яких не виводиться зі значень її складників, а інтегрована ними формально [18, с. 173]. Деякі словники до визначення ідіом додають також ознаку неперекладності на інші мови [11; 12, с. 312], наближаючи її значення до значення французького терміну *idiotisme*.

Відокремлену позицію займає В.М. Телія, розмежовуючи внутрішньомовні (або лексичні) та міжмовні ідіоми. Перший тип ідіом, як різновид ФО, являють собою невільні сполучення слів, які характеризуються злитістю значення, що не може бути виведеним з лексичних складових; вони мають функціональні ознаки слова, як номінативні одиниці мови, і відтворюються як "готові одиниці" мови. Другий тип ідіом характеризується неможливістю "буквального" перекладу [3].

Починаючи із середини XX ст., у фразеологічних працях з'являється термін *ідіоматизм*, який отримує різні інтерпретації. Так, одні науковці ототожнюють його з терміном *ідіома* [11; 21], інші пов'язують його з особливостями граматичних конструкцій. Так, О.С. Ахманова визначає термін *ідіоматизм* як 1) особливу для даної мови систему граматичних категорій; чітко визначену граматичну інформацію, яка обов'язково включена в загальний інформативний зміст повідомлення (протиставлення доконаного і недоконаного виду в російській мові); 2) граматичну модель, лексичне наповнення якої на даному етапі розвитку мови обмежене невеликою кількістю лексико-граматичних елементів, напр.: *дочь семи лет* (конструкція "ім'я + генетив" з цим значенням обмежена назвами осіб: неможна сказати * *дом трех этажей,* * *разлука десяти дней*) [10].

Щодо терміну *ідіотизм*, співзвучного з французьким *idiotisme*, то він взагалі не використовується у слов'янській фразеологічній теорії, а належить до медичного дискурсу, де позначає "безглуздя, нісенітниця" [15].

Найбільшого розповсюдження термін *idiome* отримав в англомовній традиції, виявляючи свій полісемантичний характер. По-перше, як стверджують етимологічні словники англійської мови, запозичений з французької мови термін *idiom* позначав "форму мовлення, властиву певній мові чи місцевості" або особливий характер, "дух" певної мови [34]. По-друге, починаючи із середини XVIII ст., внаслідок розширення значення, він отримав додаткове значення – "синтагма або вираз, властиві певній мові" [34]. Потретє, століттям пізніше термін *idiom* починає вживатися також на позначення "конструкції або виразу однієї мови, частини якої відповідають елементам іншої мови, але цілісна структура яких не має відповідника в іншій мові" [35], витіснивши таким чином з мовного обігу термін *idiotism*, запозичений англійською мовою з французької у XVIII ст. Відтак англійський термін *idiom* перебрав на себе значення "виразу, який не перекладається іншою мовою".

У сучасній лінгвістичній науці значення терміну *idiom* зазнало ще більшого розширення. Поклавши в його основу ознаку некомпозиційності, лексикологи інтерпретують його як "усталену полілексичну одиницю, значення якої не виводиться зі значення її компонентів" [31, с. 4]. Подібні тлумачення зустрічаємо також у науково-теоретичних працях. За словами, зокрема, Th. Fontenelle, ідіоми становлять "одну семантичну єдність, їхнє значення не дорівнює сумі значень слів, з яких вони сформовані" [6, с. 43].

Водночас у фразеологічній літературі висловлюються й інші міркування. Вважаючи поняття *idiom* лише "відносно усталеним явищем, для якого семантична інтерпретація не основна диференційна ознака, до розряду *idiom* зараховують різні за ступенем усталеності мовні одиниці, як-от: *figure out, make love to, beat around the bush, by accident, pass the buck, has cat got your tongue*" [5, с. 66 ; 7, с. 22].

Аналогічна ситуація склалася і в німецькій мові. Термін *Idiom*, відомий ще з XVI ст., вживався на позначення мови або певного діалекту, а згодом – 1) манеру висловлюватися; 2) особливості, властиві цій мові [29]. Починаючи з XIX ст., цей термін позначав "усталений вираз, значення якого неможливо вивести зі значень його складових" [28], напр.: *Alle Hände voll zu tun, Auf den Hund kommen, Ins Garn gehen.* Щодо німецького терміну *Idiotismus,* то його здебільшого використовують для позначення усталених синтаксичних конструкцій, як одного з типів фразеологічних одиниць [28].

У такий спосіб, якщо виходити з найширшого значення терміну *ідіома*, вживаного в англійській мові, то він охоплює не лише позначення мови, яка виявляє особливі ознаки мовної спільноти (фр. *idiome*), а й мовні одиниці, яким характерна неперекладність на інші мови (фр. *idiotisme*, укр. *ідіоматизм*, рос. *идиоматизм*) та особливе некомпозиційне значення (укр. *ідіома*, рос. *идиома* чи *идиоматизм*). При цьому до розряду англійських *idioms* зараховують не лише абсолютно усталені словосполучення (укр. *фразеологічні зрощення*, рос. *фразеологические сращения*), а й усталені одиниці, закріплені узусом (рос. *фразеологические выражения*, фр. *locution, collocation*). Саме така невідповідність часто зумовлює наукові дискусії серед фразеологів щодо термінологічного позначення усталених одиниць, а також щодо їхньої мовної природи загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке / В.В. Виноградов // Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М., 1977. – С. 140–161. – URL: http://www.philology.ru/ linguistics2/vinogradov-77d.htm
2. Влавацкая М.В. Понятия коллокации и коллигации в диахронном рассмотрении / М.В. Влавацкая // Актуальные проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков: материалы конференции. – Новосибирск: Новосибир. гос. пед. ун-т, 2011. – URL: http://ffl.nspu.net/files/ konf_2011_15/pdf
3. Телия В.Н. Что такое фразеология? / В.Н. Телия. – М.: Наука, 1966. – 86 с.
4. Шанский Н.М. Лексикология современного русского языка / Н.М. Шанский. – М.: Просвещение, 1972. – 328 с.
5. Benson M. Collocations and idioms / M. Benson // Dictionaries, Lexicography and Language Learning; Ilson R. (éd. et introd.); Brumfit C.I. (préf.). – Oxford : Pergamon, viii. – P. 61–68.
6. Fontenelle Th. What on earth are collocations? / Thierry Fontenelle // English today: the international review of the English language. – Cambridge, 1994. – Oct. 10:4 (40). – P. 42–48.
7. Fraser B. Idioms within a transformational grammar / Bruce Fraser // Foundations of language. – 1970. – Vol. 6. – № 1. – P. 22–42. – URL: http://www.academia.edu/578294
8. Léard J.-M. Les gallicismes. Etude syntaxique et sémantique / J.-M. Léard. – Paris-Louvaine la Neuve : Duculot, 1992. – 143 p.
9. Saussure F. (de) Cours e linguistique générale / Ferdinand de Saussure. – Paris : Payot, 1995. – 520 p.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Vinogradov V.V. The main types of phraseological units in Russian / V.V. Vinogradov // V.V. Vinogradov. Selected Works. Lexicology and lexicography. - M., 1977. - S. 140-161. - URL: http://www.philology.ru/linguistics2/vinogradov -77d.htm
2. Vlavatskaya M.V. The concept of collocation and kolligatsii in diachronic examination / M.V. Vlavatskaya // Actual problems of philology and methods of teaching foreign languages: conference materials. - Novosibirsk: the Novosibirsk. state. ped. University Press, 2011. - URL: http://ffl.nspu.net/files/konf_2011_15/pdf
3. Telia V.N. What is the phraseology? / V.N. Telia. - M .: Nauka, 1966. - 86 p.
4. Shanskij N.M. Lexicology of the modern Russian language / N.M. Shanskij. - M .: Education, 1972. - 328 p.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: Советс. энцикл., 1969. – 608 с. – URL: http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/
2. Ефремова Т.Ф. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный / Т.Ф. Ефремова. – М.: Русский язык, 2000. – URL: http://www.efremova.info/
3. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови / З.Й. Куньч. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с.
4. Кустова Г.И. Словарь русской идиоматики. Сочетания слов со значением высокой степени / Г.И. Кустова. – URL: http://dict.ruslang.ru/
5. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – URL: http://www.tapemark.narod.ru/les/
6. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. – М., 1949. – URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/ogegova/
7. Полный словарь иностранных слов, вошедших в употребление в русском языке / М. Попов. – 1907. – URL: http://olrs.ru/biblio_42.html
8. Розенталь Д.Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э. Розенталь, М.А. Теленкова. – 3-е изд., исправл. и допол. – М: Просвещение, 1985. – 399 с.
9. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
10. Словарь лингвистических терминов / Т.В. Жеребило. – Изд. 5-е, испр. и дополн. – Назрань: Пилигрим, 2010. – URL: http://lingvistics_dictionary.academic.ru/3671
11. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / В.И. Даль. – 1863–1866. – URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/enc2p/
12. Толковый словарь русского языка: в 4 т. / Г.О. Винокур, Б.А. Ларин, С.И. Ожегов и др. / под ред. Д.Н. Ушакова. – М.: Совет. энцикл., 1935–1940. – URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/ushakov/
13. Dictionnaire critique de la langue française / Jean-François Féraud. – 1787–1788. – URL: http://artfl.atilf.fr/ dictionnaires/FERAUD/
14. Dictionnaire de l'Académie française. – 1-ère éd. – Paris : la veuve de Jean Baptiste Coignard, 1694 ; 4-ème éd. – Paris : la Vve de B. Brunet, 1762 ; 5-ème éd. – Paris : J.J. Smits et Ce., 1798 ; 6-ème éd. – Paris : Imprimerie et librairie de Firmin Didot Frères, imprimeurs de l'Institut de France, 1835 ; 8-ème éd. – Paris : Librarie Hachette, 1932-1935 ; 9-ème éd. – 2010 / URL: http://artfl.atilf.fr/dictionnaires/ACADEMIE/index.htm
15. Dictionnaire de français. – Paris : Larousse. – URL: http://www.larousse.fr/dictionnaires
16. Dictionnaire d'expressions et locutions / Alain Rey, Sophie Chantreau. – Paris : Dictionnaire Le Robert, 2007. – 1087 p.
17. Dictionnaire de la langue française / E. Littré. – Paris : Librairie Hachette, 1846. – URL: http://www.littre.org/
18. Dictionnaire universel françois et latin / F. Trévoux. – Delaulne, 1721. – URL: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k 509819
19. Die deutsche Rechtschreibug. – URL: http://www.duden.de/
20. Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache. – URL: http://homo-linguisticus.com/articles/translations/german_ dictionaries_online
21. Encyclopédie, ou Dictionnaire Raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers : en 17 vol. / D. Diderot, J. Le Rond D'Alembert. – Paris : Briasson, David l'aîné, Le Breton, Durand, 1750–1765. – URL: http://www.larousse.fr/encyclopedie
22. Idioms Dictionary. – London: Collins CoBUILD, 1995. – URL: http://dictionary.reverso.net/english-cobuild/
23. Le Petit Robert. – URL: http://www.lepetitrobert.fr/
24. Nouveau Littré. – 2007. – URL: http://www.nouveaulittre.fr/
25. Online Etymology dictionary. – URL: www.etymonline.com
26. Oxford Dictionary. – URL: www.oxforddictionaries.com

LEXICOGRAPHICAL SOURCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Akhmanova O.S. Dictionary of linguistic terms / O.S. Akhmanova. - M .: Sovets. Enc. Dic., 1969. - 608 p. - URL: http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/
2. Ephraim T.F. New Dictionary of the Russian language. Interpretative-derivational / T.F. Ephraim. - M .: Russian Language, 2000. - URL: http://www.efremova.info/
3. Kunch Z.J. Universal Dictionary of Ukrainian / Z.J. Kunch. - Stockholm: Educational book - Bogdan, 2005. - 848 p.
4. Kustova G.I. Dictionary Russian idiom. Combinations of words with the value of a high degree / G.I. Kustov. - URL: http://dict.ruslang.ru/
5. Linguistic encyclopedic dictionary / Ch. Ed. VN Yartseva. - M.: Soviet Encyclopedia, 1990. - URL: http://www.tapemark.narod.ru/les/
6. Ozhegov S.I. Dictionary of Russian / S.I. Ozhegov. - M., 1949. - URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/ogegova/
7. A complete dictionary of foreign words which have entered into use in the Russian / M. Popov. - 1907. - URL: http://olrs.ru/biblio_42.html
8. Rosenthal D.E. Reference Dictionary of linguistic terms / D.E. Rosenthal, M.A. Telenkova. - 3rd ed., Corrected. and complement. - M: Education, 1985. - 399 p.
9. Selivanova O. Modern Linguistics: terminology Encyclopedia / Olena Selivanova. - Poltava: Environment-K, 2006. - 716 p.
10. Dictionary of linguistic terms / T.V. Zherebilo. - Ed. 5th, Ispra. and supplemented. – Nazran': Pilgrim, 2010. - URL: http://lingvistics_dictionary.academic.ru/3671
11. Dictionary of the Russian language: in 4 volumes. / V.I. Dahl. - 1863-1866. - URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/enc2p/
12. Dictionary of Russian language: in 4 volumes. / G.O. Vinokur, B.A. Larin, S.I. Ozhegov et al. / Ed. D.N. Ushakov. - M .: Council. wikis., 1935-1940. - URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/ushakov/

Gladka V.A. Evolution of term *idiom* and its derivates in phraseology

Abstract. Exploring the evolution of the term *idiom* and its derivates in the different European languages (English, French, German, Russian, Ukrainian), and also the differences in their meaning, which, in fact, predetermine disputes among scientists about terminology denotation of phraseological units.

***Keywords**: idiom, idiomatism, phraseological unit, terminology*

Гладкая В.А. Эволюция термина *идиома* и его дериватов во фразеологической науке

Аннотация. Рассматривается эволюция термина *идиома* и его дериватов в различных европейских языках (английском, французском, немецком, русском, украинском), а также различия в их значении, которые, собственно, и вызывают споры среди ученых о терминологическом обозначении фразеологических единиц.

***Ключевые слова:** идиома, идиоматизм, фразеологическая единица, терминологический аппарат*